

Сезонны клопат: на згон вясны схаваць падалей зімовыя рэчы (вопратку, абутак) — дастаць летнія і цвёрда вырашыць, што ўжо сёлета (хопіць маек-джынсаў-красовак!) трэба хоць трохі пана-сіць сукенкі і сарафаны, «выгуляць» басаножкі і туфлі...

Сезонны клопат: у пачатку восені прыбраць з-пад рук так і не надзетыя сукенкі-сарафаны, так і не абутыя туфлі...

Кароткае, на жаль, лета.

Ці... занадта поўная шафа?

ЭЎРЫКА?

Улетку (ды на лецішчы) тэлевізар амаль не ўключаецца. Ні часу на яго, ні здароўя. Да таго ж рэклама, што яд, супраць якога...

Ну хіба навіна? Ці ведалі вы, напрыклад, што абрыдлы ўсім містар Пропер спачатку прыдумай шампунь? І нават ім карыстаўся... Пакуль не заўважыў, што ад гэтай вынаходкі ў яго катастрофічна выпадаюць валасы...

Тады ён зразумеў, што падобнай брыдотай лепш усё ж мыць падлогу.

СЛЕДАМ...

Урок беларускай: нашы суседзі-расіяне ходзяць за (за грибама, за водой, за справкой в ГАІ, за кем-то, чтобы забрать с собой)... Беларусы ходзяць у альбо па — у грыбы, у агады, па хлеб, па ваду, па лекі, па дзяўчыну, каб разам пайсці...

Што цікава, можна хадзіць і ЗА ёй (той дзяўчынай альбо некім іншым), але гэта азначае следам...

Прыклад? Калі ласка.

Горад, метро. На ім мы даязджаем да патрэбнай станцыі і выходзім, па шырокіх прыступках падымаемся ўверх — за дзяўчынай у мякка кажучы, кароткай маленькай спадніцы і (мода!) вялізных грувацкіх чаравіках.

З адным чаравіком, відаць, нешта адбываецца (шнурок развязаўся ці што?), дзяўчына згінаецца, каб яго завязаць...

Карціна алеем, карацей... Для тых, хто знізу.

Для іх жа кароткі анекдот: «Міця, глянь, калі я нахіляюся, трусікі не відаць?» — «Не, але магла б і надзець».

НА БЯЗРЫБ'І

Віталіна — чалавек адказны: за ўчынкi і словы, за ўсё, што робіць. Ну, у прыватнасці, калі яна гатуе абед, значыць, яна гатуе абед, а

не збірае з таго, што засталася ад учарашняй вячэры альбо сённяшняга сняданку...

У тую суботу рыбу сям'і абяцала, а таму зранку пакіравала ў краму, дзе найлепшы выбар.

Прайшла там, паглядзела, што прадаецца, пачым, і ўздыхнула: больш-менш прымальная цана — хіба на хек ды мінтай...

— Вы нешта бераце? — пачула раптам над вухам.

— Думаю пакуль, — сказала Віта, адступаючы перад жанчынай, якая тут жа схілілася над тушкамі мінтай і, перабіраючы іх, забуніла:

— Так, гэтую рыбку бяром, гэтую не...

— Вы, падобна, сакрэт нейкі знаеце?.. Дык падзяліцеся, — папрасіла Віта. — А то адзін раз гэтую рыбу возьмеш і са смакам з'ясі, а другі...

— Мы яе зусім не ядзім, — буркнула ў адказ жанчына. — Я катам купляю.

— О-о, дык ім файна ў вас жывецца!

— Гэта не ў нас... Я вулічных кармлю.

...Ні ў той дзянёк, ні праз тыдзень — рыбу Віта не гатавала.

НА ўСЁ СВАЯ ПРЫЧЫНА

Зручная рэч мабільнік, бо не проста звоніць, а яшчэ і піша, хто на провадзе...

Тым разам — як быццам Іванаўна, хоць голас — ну зусім не яе! «Дык гэта ўсё зубы, — сказала жанчына. — Пакуль працавала, часу не было, каб імі займацца. Думала, выйдзі на пенсію і ўсё зраблю. А тут — хату ў вёсцы да ладу давяла і ўсё: на зубы грошай няма».

Раней — не было часу.

КОЛА

У сваячкі двое дзяцей: дачушчы пяць, ходзіць у садок, а сын — той студэнт ужо, днямі першую стыпендыю дадому прынёс.

СМАК ЖУРАВІН,

альбо Усё праходзіць — апроч жыцця...

Бацькі з гэтай нагоды надумалі свята зладзіць, купілі торт.

— Ну і калі ж мы яго есці пачнём?! — не магла дачакацца маладая. — Калі тую пенсію адзначым?

Мама хацела была паправіць — сказаць: «Не пенсію, а стыпендыю», а потым махнула рукой, падумала, што няма ў тым прынцыповай розніцы: студэнт ці пражыве за стыпендыю без дапамогі бацькоў, а пенсіянер — часцяком — за пенсію без падтрымкі дзяцей?

ДЗІВА

Восень, вёска, могількі і магілкі. На нечай чужой — помнік з крапальным: «Родители не умирают, они на время покидают нас», на дзядзькавай — дзве яркія спелыя малінаўкі.

І гэта, як быццам, не дзіва, бо ён быў добры садавод — тут, у акрузе, прышчапіў проста безліч яблыні!

І разам з тым — дзіва, бо калі тое было, а нехта, бач, не забыўся!

...З ТАГО СВЕТУ?

У Антонаўны сабачка, якіх па шукаць, — рыжы, вясёлы, разумны.

Грэх не спытаць, дзе ж такога ўзяла?! «Не паверыце — муж прыслаў», — сумна ўсміхаецца жанчына і расказвае, як ён — досыць малады — раптоўна памёр, як яна тады шалела ад гора — дзеці з месяц «пасвілі», каб з сабой чаго не зрабіла, як настаў ім час ад'язджаць (робота, вучоба...), і як яна тады ўслых пашкадавала, што ў доме — ні ката, ні сабачкі, ніводнай жывой душы: загаварыць і то няма з кім!.. І як пасля, раніцай, адкрыла дзверы і за імі ўбачыла рыжыка.

Ва ўсіх пыталася: можа, ведае хто, чый ён, бо дамашні ж сабачка?

Ніхто не азваўся, не прыехаў і, дзякаваць богу, не забраў. Жыве — пасланцом... З таго свету?

ЛЮДЗІ — НЕ ЛЮДЗІ

У лес, як у храм... А ўжо там... Свая воля — застаўся б!.. Каб надыхацца, каб налюбавацца... Каб аднойчы выйсці на акопы — старыя, пакручастыя, каб, глядзячы ўніз, міжволі пакланіцца светлай памяці людзей, што капалі іх (рыдлёўкамі, месцамі — вышэй галавы!), што, напэўна ж, трымалі тут абарону, сплывалі крывёй, паміралі...

Гэта было некалі.

Цяпер у тыя ж акопы нехта скідае смецце.

Прытча (мо і не да месца?). Па дарозе крочылі двое. Ім — бацьку з малым — відаць, цікава было размаўляць, глядзець па баках...

Прычым настолькі, што старэйшы не заўважыў пад нагамі каменя і моцна пабіў нагу — завойкаў, застагнаў...

Назаўтра той самай дарагай яны ішлі назад, і (яно ж бывае!) бацька зноў спатыкнуўся — з усімі адсюль наступствамі... А таму трэцім разам, падыходзячы да знаёмага месца, ён успомніў сам і малому сказаў: «Глядзі пад ногі, бо тут...»

Удвух яны сталі круціць галовамі, узірацца, шукаць вачыма той камень і не знайшлі... «Я адкінуў яго», — сказаў ім стары, што сядзеў на ўзбочыне. «О-о, вы таксама спатыкнуліся і пабілі нагу?» — здгадаўся хлопчык. — «Не, гэтага не было», — сказаў яму дзед. — «А чаму ж адкінулі?» — «Таму што я чалавек».

...Іх, скажам так, чалавекаў, людзей, адказных за іншых, — на дарогах жыццёвых шмат.

Не-людзей хапае, на жаль, таксама.

МОЖА...

Чалавека няма, сышоў ён у лепшы свет, а лісты яго засталіся. З даўняга: «Муж аднекуль прынёс шчанюка — беспароднага, «двартэр'ера». Будзе, маўляў, наш двор пільнаваць, каровак пасвіць. І ў лес з ім хадзіць весялей...

Падрастае малы, бегае па двары. Ідзеш — скача на цябе, круціцца пад нагамі, хапае за адзежу.

Праганяеш яго, пакрыкваеш — яму хоць бы хны, а спынішся, паглядзіш па галаве — і суцішыцца, прытуліцца да нагі, глядзіць у вочы: слухае, слухае, слухае...

Вось і людзі б так — адзін з адным гаварылі. Можа, пачулі б? Можа, паразумеліся?»

Можа.

ХТО ПРАЦУЕ, ТАМУ І ШАНЦУЕ

...Апошнім часам гэты ўнук да бабулі амаль не прыязджаў. Яно і зразумела: у вёску, далекавата, ды і што там рабіць? А тут...

Ён правы якраз атрымаў. Сябар даваў машыну. А ў бабулі — дзень нараджэння... Дык чаму б не купіць які падарунак і не махнуць: з раднёй за сталом не пасядзецца, не дапамагчы, калі што спатрэбіцца?

Добрым часам з'явіўся: на бульбу якраз...

Пасля чаго бабуля ўсю ноч думала, які ж ён малайчына, што ўзяў ды прыехаў — і павіншаваў, і дапамог... Трэба было б аддзячыць. Але чым?.. Грошы ў кашальку цяпер не трымаюцца... Тады нечым з прадуктаў? Дадумайся, чым: дарослы ж хлопец і амаль мінчанін (з райцэнтра пераехаў), зарабляе,

бач — на машыне ездзіць... Дык ён што — нейкай бульбы-капусты сабе не купіць, яблыкаў ці варэняў?.. І тое ж сала — прадукт на амагара. Моладзь яго, можа, і ці есць? Пачну даваць, — дык яшчэ пакрыўдзіцца, а не пачну...

Да раніцы бабуля думала, а перад ад'ездам такі спытала:

— Можа, ты што з прадуктаў з сабою возьмеш?

— Канешне, бабуля! — згадзіўся хлопец.

— Нарыхтовак маіх? І бульбачкі? — узрадавалася гаспадыня. — І салка...

— Усё-ўсё возьму, што ты дасі! Нам у інтэрнаце вельмі спатрэбіцца!

...Анекдот: бабуля з вёскі і спраўды можа перадаць унку і смятанкі, і мяска, і бульбачкі, і яек...

Бабуля з горада — хіба прывітанне.

НЕ ПРА СМАК

Цуд, як прыгожа растуць журавіны! Ідзеш па балоце, — іх быццам няма? Ну хіба што недзе — адна?.. А мох каля яе расхінеш і...

Збіраў бы і збіраў, калі многа было б, але і так...

За шчасце прынесці дамоў, перабраць, падзяліцца з суседкай і яе ж падбіць на ўспаміны: пра тое, як яна штывосень ставіла капусту — і сабе, і дарослым дзецям, як спецыяльна для гэтага хадзіла на базар купляць журавіны... А неяк ёй там не пашчасціла — ягад не было. І ўнук (што вельмі здзівіла!) у свае пяць гадкоў васьм гэта заўважыў, спытаў: «Бабуля, а дзе ж чырвоныя ягадкі?»

...Сёлета — хоць няшмат — ды яны ў капуста будучы.

І да болю шкада, што той улюбёны ўнучак гэтага не ўбачыць (хіба па скайпе?) і бабулінай хрусткай капусты зімой не паесць, бо ён — ужо дарослы і, як той казаў, спякоховы — у Амерыцы цяпер жыве.

Бабулі туды — і праўда — хіба з прывітаннем?

УСЁ ПРАХОДЗІЦЬ...

Верачка — позняе дзіця. Ёй шаснаццаць было, калі трагічна загінуў бацька. На пахаванне ўся акруга тады сышла. Людзі спачувалі ўдаве, шкадавалі дзяцей. Казалі: «Такі дабрэнны чалавек быў! І такі малады!..»

Вось гэтаму, апошняму, Верачка не верыла: бацьку як-нітак добра за 50!

...Столькі ж ёй цяпер самой. Кажу: «Я такая маладая... Быццам не жыла яшчэ!»

І спраўды — усё праходзіць, апроч жыцця. Жыццё — яно пралятае.

Валянціна ДОЎНАР.

Асцярожна: кібермахлярства

АХВЯРА ВІРУСА

Жыхарка Іўеўскага раёна выявіла спісанне з тэлефона 200 рублёў

Аб гэтым яна даведалася ад аператара сатавай сувязі праз SMS-паведамленне. Такая высокая запазычанасць здзівіла жанчыну, і яна звярнулася па дэталізацыю званкоў. Высветлілася, што з яе нумара тэлефанавалі за мяжу. Аднак жанчына запэўніла, што на замежныя нумары яна не тэлефанавала, што было пацверджана пасля раздрукоўкі выклікаў. Затым пацярпелая звярнулася ў міліцыю.

Па дадзенай справе была прызначана судавая камп'ютарна-тэхнічная экспертыза. Эксперты праз антывірусную праграму высветлілі, што ў мабільным тэлефоне змяшчалася каля 80 шкодных файлаў. Некаторыя вірусныя пра-

грамы маглі цалкам кіраваць устаноўленымі дадаткамі. У прыватнасці, тэлефанавалі без ведама ўласніка, адпраўляць паведамленні, нават кіраваць банкаўскімі рахункамі, якія «прывязаныя» да тэлефона, і гэтак далей.

Якім чынам шкодныя праграмы трапілі ў тэлефон, вызначыць складана. Магчыма, жанчына пры ўстаноўцы нейкай праграмы ці пераходу па спасылцы «занесла» заражаны файл. Цяпер гэта высвятляе міліцыя.

Каб не стаць ахвярай кібермахляроў, **намеснік начальніка аддзела экспертыз камп'ютарных сродкаў, тэхналогій, фанаскапічных і лінгвістычных экспертыз УДКСЭ па Гродзенскай вобласці Віталь РЫНКЕВІЧ** рэкамендуе ўстанавіць на сваіх

прыладах антывіруснае праграмнае забеспячэнне і запусціць праверку. Абавязкова выдаліць тыя файлы, якія праграма вызначыць падазронамі. Пры гэтым антывірусная праграма павінна ўвесь час абнаўляцца.

Эксперт раіць правярыць спіс дадаткаў. Калі сярод іх ёсць невядомыя, лепш іх выдаліць. Вельмі важна, лічыць эксперт, не загружаць у тэлефон файлы і не пераходзіць па спасылцы ў п'сьмах, дасланых невядомымі адпраўшчыкамі. Яны могуць утрымліваць вірус. Перад тым як устанавіць любую праграму ці дадатак, варта добра азнаёміцца з імі, вывучыць водгукі. Асабліва ў тых выпадках, калі ідзе запыт нумара тэлефона ці іншых даных. Таксама не рэкамендуецца

падключыць свае гаджэты да чужых смартфонаў і камп'ютараў. Кібермахляры могуць атрымаць такім чынам доступ да ўсёй інфармацыі, якая захоўваецца на прыладах.

Апошнім часам няма пацярпелых ад кібермахляроў. Эксперт прыводзіць прыклад такой схемы падману. Чалавеку тэлефануе быццам бы работнік банка і просіць устанавіць праграму, якая дазволіць аддалена кіраваць мабільным тэлефонам. Маўляў, гэта засцеражэ кліента ад махляроў, якія імкнуцца зняць сродкі з банкаўскіх картак. Калі чалавек выконвае «рэкамендацыю», ён дае поўны доступ да кіравання сваёй мабільнай прыладай. У выніку — пазбаўляецца грашовых сродкаў.

Маргарыта УШКЕВІЧ.